

Plan for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø ved Haukås skole

Respekt - Omsorg - Toleranse

Innhold:

1	Mål og kjerneverdier	side 2
2	Definisjoner	side 3
3	Holdningsskapende og forebyggende arbeid	side 4
4	Aktivitetsplikten a) Følge med b) Gripe inn c) Varsle d) Undersøke e) Tiltak	Side 6
5	Bruk av konsekvenser	

1. Mål

Mål: Haukås skole skal være et trygt og godt sted å være, fritt for mobbing, psykiske og fysiske krenkelser.

Opplæringsloven § 9A-2, 3 og 8 sier blant annet:

Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal førebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.

Elevane skal få ta del i planlegginga og gjennomføringa av arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø.

Med trygt og godt skolemiljø menes her de mellommenneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet, og hvordan elevene og personalet opplever dette. Det psykososiale skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, trygghet og sosiale tilhørighet.

[Skyfritt](#), Bergen kommune sin plan for et inkluderende og godt oppvekstmiljø har følgende standard for skolemiljø:

Standard for sosial kompetanse/skolemiljø

Skolen bidrar til å utvikle elevenes sosiale kompetanse gjennom

- en felles strategi for utvikling av elevenes sosiale kompetanse
- skolens system for arbeidet med sosial kompetanse som inkluderer elever, foresatte og skolens ansatte
- at skolens planer og arbeid gjenspeiler at vi lever i en digital hverdag

Skolemiljø

- skolen samhandler med elever og foresatte og gjennomfører tiltak for å skape et godt skolemiljø
- skolen har nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering
- skolen har kompetanse på hvordan bruk av digitale verktøy og medier understøtter elevens danning
- skolen har kompetanse og rutiner og gjennomfører tiltak for å identifisere, forebygge og gripe inn mot krenkelser
- elever, foresatte og ansatte er kjent med skolens mål og rutiner for å hindre krenkelser

Haukås skole er opptatt av å jobbe systematisk for å utvikle et godt skolemiljø og har i mange år jobbet etter prinsippene i [Olweusprogrammet](#) mot mobbing og antisosial atferd. Programmet har som hovedmål å redusere eksisterende mobbeproblemer, å forebygge mobbing og skape et trygt og godt skolemiljø for alle.

I følge Olweusstandarden kan et trygt og godt skolemiljø utvikles gjennom:

1. Godt forebyggende arbeid
2. Systematisk avdekking av mobbing og krenkelser
3. Klare reaksjonsformer

Kjerneverdier ved Haukås skole

Skolemiljøet skal kjennetegnes av:

- Varme, positiv interesse og engasjement fra de voksnes side
- Voksne som fungerer som autoriteter og er positive rollemodeller
- Faste grenser mot uakseptabel atferd
- Konsekvent bruk av ikke-fysiske, ikke fiendtlige konsekvenser hvis elever bryter de etablerte reglene for atferd

2. Definisjoner på krenkende ord og handlinger:

Mobbing kjennetegnes av følgende tre forhold:

- *Negativ eller ondsinnet atferd*
- *Som gjentas og foregår over tid*
- *I et forhold som er preget av ubalanse i styrkeforholdet mellom partene; den som blir utsatt har vanskelig for å forsvare seg*

Krenkende atferd er handling som utføres uten respekt for andres integritet. Krenkende atferd kan skje som enkelthandling eller gjentatt.

Uttestenging betyr at noen så godt som alltid blir holdt utenfor en gruppe eller klasse.

Vold innebærer at noen bruker fysisk makt for å skade andre.

Rasisme innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.

Diskriminering betyr at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opprinnelse.

Digital mobbing er definert som en aggressiv handling eller atferd utøvd ved bruk av elektroniske hjelpemiddel av en gruppe eller en person - gjentatt over tid - mot et offer som ikke kan forsvare seg.

3. Holdningsskapende og forebyggende arbeid

Bergen kommune sin standard lister at skolen skal ha en felles strategi og system som bidrar til å utvikle elevenes sosiale kompetanse. På Haukås skole tenker vi at følgende må ligge til grunn for at en skal kunne utvikle et godt og positivt skolemiljø:

- Det må være god ledelse, en trygg organisasjon og kultur for læring på skolen
- De voksne på skolen må ha oppdatert kunnskap om klasse- og gruppeledelse
- Det må kontinuerlig jobbes med å skape positive relasjoner mellom elever og voksne
- Det må være et godt samarbeid mellom skole og hjem
- Skolen må ha kompetanse og rutiner for å forebygge, identifisere og gripe inn mot krenkelsler

På Haukås skole:

- Arbeider alle trinn systematisk med skolemiljø og trivsel gjennom bruk av skolens årshjul for sosial kompetanse og faste ROT- økter på alle trinn.
- Sørger Trivselslederprogrammet for et positivt aktivitetstilbud for elevene i storefri.
- Samarbeider skolehelsetjenesten og de ansatte i det forebyggende arbeidet og for å avdekke mobbing og andre krenkelsler.
- Følger en opp Bergen kommunes felles [ordensreglement](#) for å sikre et trygt og godt psykososialt skolemiljø for alle.
- Følges Bergen kommune sine rutiner ved skolefravær
Bruker de ansatte prinsippene for godt samspill fra Samspillsmetoden Dialog
Er skolens ansatte opplært i bruk av "Timen Livet"
- Jobber en selvmordsforebyggende gjennom programmet "Livet på timeplanen".
- Har rektor tett samarbeid med FAU og elevrådet i arbeidet med elevenes skolemiljø.
- Har skolemiljøutvalget en rådgivende funksjon overfor rektor i alt skolemiljøarbeid og rektor rapporterer om kvalitetssikringsarbeidet til skolemiljøutvalget.
- Er læringsmiljø og trivsel tema på elevsamtaler, utviklingsamtaler og foresattemøter.

Sjekkliste for forebyggende og systematisk arbeid ved Haukås skole:

	Hva:	Når:	Ansvar for oppfølging
1	Alle gjør seg kjent med §9-a i oppl. loven, skolen plan for et godt skolemiljø og skolens årshjul for sosial kompetanse	August	Rektor og avd.leder
2	R+O+T økter på alle trinn med tema fra årshjul for sosial kompetanse	Hver uke	Kontaktlærere
3	Trinnets sosiale miljø er tema på trinnmøtet minst en gang i måneden. Avdelingsleder deltar på disse møtene.	Hver måned	Kontaktlærere/avd.leder
4	Klassemiljøundersøkelser minst to ganger i året	Elevundersøkelsen 7. trinn hvert år. Olweusundersøkelsen 4.-7. trinn hver vår. Klassemiljø-undersøkelse (Sosiogram) på alle trinn hvert år. Relasjonssirkelen brukes i arbeidet på trinnet.	Kontaktlærere/avd.leder
5	Utviklingssamtaler to ganger i året der trivsel og relasjoner er tema	Oktober og april	Kontaktlærere
6	Det sosiale miljøet er tema i personalmøter på SFO	Hver måned	Avdelingsleder
7	Det gjennomføres barnemøter i SFO	To ganger i året	Avdelingsleder
8	Tilsynsordning ned tydelige ansvarsbeskrivelser	Hver dag	Rektor/alle ansatte

4. Aktivitetsplikten

§ 9 A-4 og 9A-5 *Aktivitetsplikt for å sikre at elever har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (Oppl.loven)*

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg. Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle. Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Det er en skjerpet aktivitetsplikt i saker der ansatte krenker elever, jf. oppl. § 9 A-5. Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor. Hvis det er en i ledelsen som står bak krenkelsen, skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke om eller kjennskap til krenkelsen.

Alle ansatte ved skolen har en **aktivitetsplikt** som består av plikt til å **følge med, gripe inn, varsle rektor** og **undersøke saken**. Skolen skal sette inn tiltak og disse skal komme frem av en aktivitetsplan. Skolen må dokumentere hvordan en har fulgt med, grepet inn, varslet, undersøkt og hvilke tiltak en har satt inn. Tiltakene skal evalueres jevnlig.

4a) Følge med

Alle ansatte har plikt til å følge med på hvordan elevene våre har det. Dette gjøres gjennom daglig samvær og observasjon av elevene, formelle og uformelle samtaler med elever og foresatte, aktivt tilsyn i friminutt og lek og gjennom jevnlig møter på trinn der elevenes trivsel og trinnmiljøet er et tema. Skolemiljø og trivsel er tema på alle utviklingssamtaler.

For å kunne følge med på hvordan elevene har det, er det viktig at alle ansatte har kunnskap om hvordan mistrivsel og mobbing kan komme til uttrykk hos barn.

Slike uttrykk kan være:

- Vegring mot å gå på skolen eller for å gå ut i friminutt/uteaktiviteter
- At barnet virker innelukket, ulykkelig, nedfor eller har humørsvingninger med plutselige raseriutbrudd
- At barnet har få venner eller er alene i lek og friminutt.
- At barnet kommer hjem med ødelagt klær, ting eller bøker
- At skoleprestasjonene blir dårligere
- At barnet har dårlig appetitt, hodepine eller vondt i magen
- At barnet har urolige nattesøvn (mareritt/gråter i søvne)
- At barnet søker mye voksenkontakt

4b) Gripe inn

Skolene skal ha nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering, men også mot mindre alvorlige krenkelser. Alle som arbeider på skolen har en plikt til å gripe inn dersom dette likevel skjer. Det er viktig at de ansatte har en aktiv holdning til dette. Dersom en ansatt er vitne til at en elev blir krenket fysisk eller kalt stygge ting, plikter den å gripe inn for å stanse krenkelsen.

Ved voldsom lek kan det være nødvendig å forsikre seg om at alle de involverte oppfatter det som lek. Husk at ikke alle elever vil innrømme at noe plager dem, og noen vil også forsikre om at det er greit, selv om det ikke er det. Om en er i tvil, kan det rette være å avbryte slik lek.

Plikten til å gripe inn er begrenset til inngrep som er mulige å gjennomføre. Du plikter ikke å gripe inn dersom dette vil sette deg selv i fare. Det kan da være nødvendig å tilkalle andre for å få hjelp.

På Haukås skole skal elevene møtes med varme også i situasjoner der det er nødvendig å gripe inn. Vi skal gripe inn på en så skånsom måte som mulig og snakke til elevene rolig og bestemt. I situasjoner der en må gripe inn, er det den voksne som har ansvar for å reparere relasjonen i etterkant. Vi jobber etter prinsippet om at:

Jeg liker ALLTID deg, men jeg liker ikke alltid det du gjør.

Bruk av fysisk makt

I utgangspunktet har en ikke lov til å bruke fysisk makt mot elevene. Det å legge en hånd på elevens overarm eller skulder og føre eleven ut av en situasjon, regnes ikke som fysisk makt, og er tillatt. Derimot har du ikke lov til å bære eller dra i eleven.

I noen situasjoner vil det likevel være både lovlig og nødvendig å bruke fysisk makt. Bruk av fysisk makt som ellers ville vært ulovlig eller straffbar, kan likevel være lovlig dersom det er nødvendig for å hindre at en elev skader seg selv eller andre, eller skader eiendom. Dette følger bestemmelsene om [nødrett](#) og [nødverge i straffeloven](#).

I tilfeller der det har vært nødvendig å bruke fysisk makt eller tvang, skal rektor og foresatte informeres og det skal skrives en rapport om det som har skjedd. Rektor har ansvar for å lagre dokumentasjonen.

4c) Varsling

Dersom en ansatte har mistanke om eller mottar opplysninger om at en elev ikke har det trygt og godt, skal en varsle rektor så fort som mulig. Dersom rektor ikke er til stede, varsler en avdelingsleder.

Det skal være lav terskel for hva som skaper mistanke til at en elev ikke har det bra på skolen. Mistanken kan komme av:

- observasjoner av elevene
- at en elev sier fra at han eller hun ikke trives på skolen
- beskjeder fra foreldre eller andre elever
- tilbakemeldinger i undersøkelser
- aktivitet i sosiale medier

Når rektor har mottatt varsel, kontaktes foresatte så fort som mulig og det avtales et møte. Rektor og/eller avdelingsleder deltar i dette møtet.

4d) Undersøkelse

Det viktigste med undersøkelsen er å finne ut hvordan eleven opplever skolemiljøet, og ikke nødvendigvis å finne bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet. Undersøkelsesplikten – gjelder uansett hva som er årsaken til at eleven ikke har det trygt og godt.

På Haukås skole har vi følgende rutine for undersøkelser:

Når	Hva	Ansvar
Snarest og senest innen 5 dager etter mottatt varsel	Møte mellom foresatte og skole for å lytte, skape felles forståelse av elevens opplevelse og avtale veien videre.	Rektor/avd.leder
Utforskende samtale med elev	La eleven fortelle fritt om sin opplevelse av skolemiljøet og det hen har opplevd som vanskelig.	Rektor, avd.leder eller kontaktlærer
Samtale med alle ansatte på trinn/gruppe	Utforskende samtale med vekt på observasjoner og mulige tiltak.	Rektor/avd.leder
Samtaler med andre involverte elever og foresatte	Hva har andre elever og deres foresatte sett og opplevd? Stopp-samtaler etter modell fra Olweus gjennomføres ved behov.	Avd.leder/ kontaktlærere

Systematisk observasjon i timer, overganger og friminutt	Det avtales systematisk observasjon (ved bruk av observasjonsskjema) på gitte punkter og tidspunkt. Friminutt, timer, overganger.	Avd.leder/ansatte på trinnet
Gjennomføre eller gjennomgå sosiometrisk undersøkelse på trinnet	Gjennomføre sosiometrisk undersøkelse (Øde øy eller lignende) dersom dette ikke er blitt gjort.	Avd.leder/ ansatte på trinnet/ SFO
Dokumentasjon underveis	Alle involverte ansatte beskriver /leverer dokumentasjon på hendelser, tiltak og samtaler som kan være med på å belyse situasjonen	Avd.leder/ ansatte på trinn/ SFO.

4e) Tiltak

Når skolen har fått et helhetlig bilde av årsakene til at eleven ikke har det trygt og godt, må skolen finne de tiltakene som er best egnet til å løse de konkrete problemene. Tiltakene som velges skal basere seg på funn i undersøkelsene og være egnet til å skape et trygt og godt skolemiljø for den eleven det gjelder. Tiltakene konkretiseres gjennom aktivitetsplanen og evalueres jevnlig i samarbeid med elev og foresatte. Tiltakene fortsetter frem til eleven har det trygt og godt på skolen.

Ved behov samarbeider skolen med skolehelsetjenesten, PPT og BKL/[Team Skyfritt](#).

Forslag til tiltak:

Hva	Eksempel
Individuelle tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Økt tilstedeværelse av voksne i friminutt og overgang mellom timer og friminutt • Jevnlige samtaler med trygge voksne • Hjelp til å skape trygge vennskap • Tiltak for å styrke relasjon og trygghet mellom voksen og elev
Tiltak på trinn eller i gruppe	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeid med å styrke relasjoner mellom elevene gjennom lek og aktiviteter • Sørge for gode rutiner for overganger, oppstart og læringsøkter

Tiltak rettet mot "andre elever	<ul style="list-style-type: none"> • Lekegrupper, aktivisering i friminutt • Styrke klasseledelsen på trinnet
	<ul style="list-style-type: none"> • Stopp-samtaler • Veiledning og samtaler med trygge voksne • Tettere oppfølging i friminutt

Aktivitetsplan:

Skolen skal utarbeide en aktivitetsplan som skal evalueres jevnlig. Planen skal vise hvilke tiltak som er satt inn, hvilket problem de ulike tiltakene skal løse, tid for iverksetting og varighet av tiltakene, hvem som skal gjennomføre tiltakene og når tiltakene skal evalueres. Tiltakene må formuleres klart og konkret, slik at eleven og foreldrene, og de som skal utføre tiltakene, vet hva tiltaket går ut på i praksis.

Stopp-samtaler:

Stopp-samtalen er en konfronterende samtale med den/dem som har utsatt andre for krenkende atferd og/eller mobbing.

Samtalene utføres av kontaktlærer i samarbeid med avd.leder/rektor etter følgende modell:

Hent eleven ut fra gruppen. Dersom det er flere elever så skal samtalen gjennomføres med en og en elev og elevene skal ikke ha mulighet til å snakke sammen mellom samtalene.
Start med å si hva vi vet
Si klart og bestemt at vi ikke aksepterer det som har skjedd og at mobbingen/krenkelsene skal stoppe umiddelbart
Spør om eleven vil si noe (lytt og ikke gå inn i diskusjon)
Gjenta at mobbingen/krenkelsene skal stoppe umiddelbart
Inviter til samarbeid f.eks ved å spørre om hen har sett at andre plager den eleven det gjelder. hvis ja: spør hva eleven kan bidra med
Avslutt og følg eleven tilbake til klasserommet
Kontakt elevens foresatte

5. Bruk av sanksjoner

Sanksjonene som skolen kan benytte er listet i [ordensreglementet for Bergen kommune](#). Sanksjoner avtales i samarbeid med foresatte. Haukås skole har følgende sanksjonsstige:

- Eleven har samtaler med kontaktlærer, avdelingsleder eller rektor i undervisningstid, friminutt eller før/etter skoletid.
- Eleven mister retten til å bevege seg fritt på skoleområdet ved at en voksen må gå sammen med eleven.
- Eleven mister retten til å være ute sammen med de andre elevene i pauser og friminutt og får pauser eller friminutt på andre tidspunkt enn de andre elevene.
- Eleven kan bli fratatt deltakelse i spesielle aktiviteter.
- Eleven blir midlertidig overført til en annen basisgruppe eller trinn.
- Dersom mobbing/krenkelser skjer på skoleveien, lages det avtaler med foresatte i forhold til at eleven som mobber/krenker, må gå til og fra skolen sammen med en voksen.

Haukås skole, 1.8.2023

Øydis Dæmring Fardal
rektor